

((شهر رمضان الذی انزل فیہ القرآن))

خدا را بی نهایت شاکریم که از خزانه ی موهبت و الطاف بی کران خود بر ما منت نهاد تا دگر باره بتوانیم این ماه پر برکت و پر فضیلت را درک نماییم؛ ماهی که خداوند متعال در شأن آن می فرماید: «شهر رمضان الذی انزل فیہ القرآن هدی لناس و بینات من الهدی و الفرقان...» (ماه رمضان (ماهی است) که در آن برای راهنمایی مردم و بیان راه روشن و هدایت و جدا ساختن حق از باطل، قرآن نازل شده است.) و در ادامه آیه می فرماید: «فمن شهد منکم الشهر فلیصمه...» (پس هر که این ماه را دریابد، باید که در آن روزه بدارد.)

ماه رمضان فرصت بازنگری در خویش

انجام اعمال و آداب ماه پر خیر و برکت رمضان چون: تهجد و شب زنده داری، مراقبت از گوش و چشم و زبان، استغفار کردن، دعا خواندن، ذکر گفتن، تلاوت قرآن، تدبر در آیات، خواندن نمازهای نافله، درک شب های قدر و معتکف شدن، انسان را به خویشتن خویش سوق می دهد و او را از غفلت و بی توجهی نسبت به خود بیرون می آورد.

مقام معظم رهبری در این باره می گویند: "دعا در ماه مبارک رمضان و همه خصوصیات این ماه مبارک این است که ما را متذکر می کند؛ از غفلت بیرون می آورد؛ آلودگی های ما را به ما نشان می دهد و در بین دعا و نماز و توجه، فرصتی به ما دست می دهد که در اشتباهاتی که با آنها انس و خو گرفتیم، بازنگری کنیم و آنها را بشناسیم؛ چون گاهی انسان گناهی را عادت کرده که انجام بدهد و توجه ندارد که این گناه است. البته تنبلی، سستی و بقیه نواقصی را هم که داریم، می توانیم بازنگری کنیم."

ایشان شب های قدر را فرصت استثنایی در طول سال دانسته و در این باره می گویند: "این فصل یک ماهه، فصل بسیار باارزش و قیمتی است. در این سی یا بیست و نه روز، خدا لیله القدر را قرار داده و لیله القدر یک فرصت استثنایی در طول سال برای انسان است. که اگر انسان توانسته باشد آن شب را درک کند، خیر زیادی نصیبش می شود، در دعای وداع ماه رمضان در مفاتیح الجنان می خوانیم: "و ان تجعلنی برحمتک ممّن خرّت له لیله القدر و جعلتها له خیراً من الف شهر؛ خدایا، مرا از کسانی قرار ده که توفیق درک لیله القدر را به دست آوردند و لیله القدر برای آنها از هزار ماه بهتر و باارزش تر شده، لیله القدر برای همه این گونه نیست.

آن کسی که برای او شب بیست و سوم یا شب بیست و یکم ماه رمضان، با شب بیست و سوم هر ماه دیگری فرق ندارد - نه ذکر، نه توجهی، نه حالی، نه گریه ای، نه تضرعی؛ با غفلت می گیرد می خوابد، یا اصلاً یادش

نمی آید که ليله القدر است، یا خدای نکرده آلوده به گناه و هوای نفس هم می شود - برای چنین انسانی ليله القدر بهتر از هزار شب نیست؛ یک شب است، آن هم یک شب خسران بار که برای او خیری ندارد. ليله القدر برای آن کسی از هزار ماه بهتر است که ساعات و دقائق آن شب را قدر بداند؛ از دقائق آن شب استفاده کند. در آن دعا می خوانیم که خدایا ما را از آن کسانی قرار ده که شب قدرشان پوچ نمی شود و از دست نمی رود.

برنامه انسان سازی ماه رمضان

برنامه های اسلام به دو بعد جسمانی و روحانی انسان توجه دارد. روزه نیز از نظر جسمی و بهداشتی، فردی و اجتماعی، اخلاقی و معنوی هدایای ارزشمندی را برای صائم به ارمغان می آورد. روزه از سویی خانه تکانی عظیم برای دستگاه هاضمه و گوارش و از سوی دیگر ورزشی روحانی برای قوی کردن ایمان، اراده، پایداری و استقامت، گذشت و ایثارگری است.

هشدار قرآن به مراقبت از خویش و راه هدایت

قرآن کریم همواره انسان را به خودسازی و توجه به خود ترغیب نموده و به مؤمنان نسبت به مراقبت از راه رستگاری هشدار داده است؛ از جمله در آیه 105 سوره مائده خطاب به مؤمنان می فرماید: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ؛ ای کسانی که ایمان آورده اید، به خودتان پردازید. هر گاه شما هدایت یافتید، آن کس که گمراه شده است به شما زبانی نمی رساند."

علیکم در "عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ" اسم فعل و به معنای "الزموا" انفسکم می باشد. این آیه از مؤمنان می خواهد که به خود پردازند و مراقب راه هدایت خویش باشند و از ضلالت گمراهان نهراسند.

هدایت و ضلالت دو واژه متضادند و در سلوک و طی طریق معنا می یابند. هدایت حرکت در مسیر مستقیم برای رسیدن به غایت مطلوب است و ضلالت انحراف و کجی از آن مسیر و در نتیجه دست نیافتن به آن غایت است.

هر راهی فرجامی دارد و مقصد و هدف نهایی در سلوک الی الله خدای نامتناهی است. از این جهت که او نامتناهی است راه های رسیدن به او نیز نامحدود است. انسان در هر مسیری گام نهاد تکوینا به خدا می رسد "يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمَلَّاقِيهِ؛ ای انسان حقا که تو به سوی پروردگار خود به سختی در تلاشی، و او را ملاقات خواهی کرد."

اما در این سیر، گروهی به صراط مستقیم قدم گذاشته و به خدا و مهرش می رسند و گروهی به دیگر راهها کشیده می شوند، البته آنان نیز به خدا می رسند اما به قهر و عقاب او.

انسان ها در نیل به لقاء الهی همانند آب های متفاوتی اند که هر یک به سوی دریا در حرکت اند. رودخانه های بزرگ تا وسط دریا پیش می روند اما جویباران کوچک فقط به کنار آن می رسند.

در میان راه هایی که بدو ختم می شود، یک راه مستقیم و دیگر راهها انحرافی است "وَ أَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَ لَا تَتَّبِعُوا السَّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ؛ و [بدانید] این است راه راست من؛ پس، از آن پیروی کنید. و از راه های دیگر [که شما را از راه وی پراکنده می سازد پیروی مکنید]. جز آن راهی که انسان را به خدای رحمان می رساند و نماز گزار هدایت به آن را در نماز از خدا می طلبد، دیگر راهها ضلالت است و به خدای منتقم می انجامد و سالک آن طرق سر انجام جلال و قهر او را می بیند.

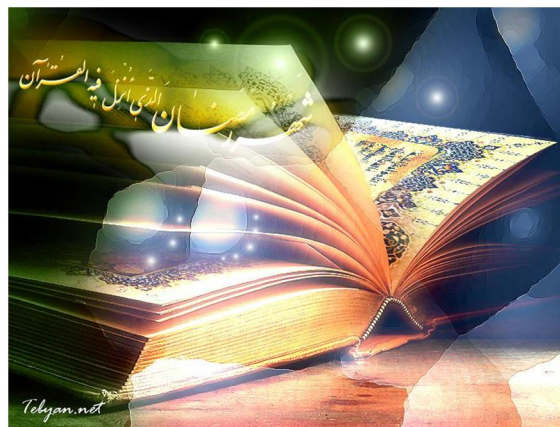
خواجه عبدالله انصاری در باره این آیه می‌گوید: "یا ایها الذین آمنوا علیکم انفسکم به زبان اشارت بر ذوق اهل ارادت آن است که ای مؤمنان، زینهار، نفس خویش را مقهور و مغلوب دارید، پیش از آنکه او شما را مقهور و مغلوب کند. آن را به اطاعت خود مشغول کنید، پیش از آنکه او شما را به معصیت مشغول کند. از یکی از بزرگان اولیا از این آیت پرسیدند. گفت: اگر به اصلاح مفاسد نفس خود مشغول شدی او هم تو را از اشتغال به گناه (وسوسه) در حق مردم باز می‌دارد."

وی با اشاره به حدیث "أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنبَيْكَ" می‌نویسد: "مصطفی فرمود: بزرگ‌ترین دشمن تو نفس توست که میان دو پهلوی توست و چون با هر دشمنی بسازی از شر آن در ایمن باشی، ولی اگر با نفس خویش بسازی هلاک شوی. پس اگر در این جهان به کسی نیکی کنی در آن جهان سپاس بینی و اگر بدی کنی در آن جهان از تو شکایت کنند، ولی حالت نفس ضد این است اگر در این سرای راضی نگه داری در آن سرای دشمن تو شود و اگر در این سرای بد داری به آن سرای شکر کند."

در حکایتی آورده‌اند که: "بزرگی را پرسیدم در معنی این حدیث که "أَعْدَىٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنبَيْكَ". گفت: به حکم آنکه هر آن دشمنی را که با وی احسان کنی دوست گردد، مگر نفس را که چندان که مدارا بیش کنی، مخالفت زیادت کند."

سخن پایانی خود را به کلام امام علی (ع) زینت می‌دهیم که فرمودند: در شگفتیم از کسی که برای گمشده خود جار می‌زند و از این و آن می‌پرسد، در حالی که خودش را گم کرده و در پی یافتن خود نیست. امام عارفان (ع) در سخنی دیگر می‌فرماید: هر کس نفس خود را شناخت دیگران را بهتر می‌شناسد و هر کس نسبت به نفس خود جاهل باشد نسبت به دیگران جاهل‌تر است.

بر اساس آنچه گذشت انسان همواره باید مراقب خویشتن باشد و ماه رمضان و روزه‌داری فرصتی مغتنم برای خودشناسی، خودسازی و مراقبت از خویشتن و تداوم بخشیدن به آن تا رمضان دیگر است.

فرارسیدن ماه مبارک رمضان ماه عبودیت و بندگی و ساییدن پیشانی اخلاص به درگاه رب العالمین را به تمامی شیعیان و مسلمانان جهان تبریک و تهنیت عرض می‌نمایم.